

موانع و راهكارهاى بهبود ارزشيابى توصيفى

تأليف:

يحيى صفائى، صادق بلوچ،

نظام آباديان، عبدالواحد آفرين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موانع و راهکارهای بهبود

ارزشیابی توصیفی

تالیف:

یحیی صفائی، صادق بلوچ،

نظام آبادیان، عبدالواحد آفرین

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

عنوان و نام پدیدآور: موانع و راهکارهای بهبود ارزشیابی توصیفی / تالیف یحیی صفائی... [و دیگران].
مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۷۱۰-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: تالیف یحیی صفائی، صادق بلوچ، نظام آبادیان، عبدالواحد آفرین.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۷-۱۰۴.

موضوع: شاگردان -- ایران -- ارزشیابی -- نمونه پژوهی

موضوع: Students -- Rating of -- Iran -- Case studies

موضوع: پیشرفت تحصیلی -- ایران -- ارزشیابی -- نمونه پژوهی

موضوع: Promotion (School) -- Iran -- Evaluation -- Case studies

موضوع: یادگیری -- ایران -- ارزشیابی -- نمونه پژوهی

موضوع: Learning -- Evaluation -- Iran -- Case studies

شناسه افزوده: صفائی، یحیی، ۱۳۵۲-

رده بندی کنگره: LB ۲۸۲۲/۷۵

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۲۶

شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۸۵۷۸۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: موانع و راهکارهای بهبود ارزشیابی توصیفی

تالیف: یحیی صفائی، صادق بلوچ، نظام آبادیان، عبدالواحد آفرین

مشخصات ظاهری: ۱۰۴ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۳، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۹۰۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۷۱۰-۲

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش‌گفتار..... ۹

فصل اول: کلیات ۱۳

۱-۱ تشریح موضوع کتاب ۱۳

۲-۱ اهمیت موضوع کتاب ۱۵

۳-۱ تعاریف واژه‌ها و اصطلاحات ۱۶

فصل دوم: ارزشیابی ۱۹

۱-۲ مقدمه ۱۹

۲-۲ تاریخچه ارزشیابی در جهان ۱۹

۳-۲ تاریخچه ارزشیابی در ایران ۲۲

۴-۲ تعریف ارزشیابی ۲۴

۵-۲ تعریف ارزشیابی توصیفی ۲۴

۶-۲ ضرورت تغییر از ارزشیابی سنتی به ارزشیابی توصیفی ۲۴

فصل سوم: ارزشیابی توصیفی ۲۷

۱-۳ ضرورت اجرای ارزشیابی توصیفی ۲۷

۲-۳ اهمیت و ارزش ارزشیابی توصیفی در نظام آموزشی ۳۱

۳-۳ کاربرد ارزشیابی توصیفی ۳۲

۴-۳ اهداف ارزشیابی توصیفی ۳۳

- ۳-۵ ویژگی‌های ارزشیابی توصیفی ۳۸
- ۳-۵-۱ پویایی ۳۸
- ۳-۵-۲ بازخورد ۴۱
- ۳-۵-۳ کیفی بودن ۴۱
- ۳-۵-۴ عملکرد گرایی ۴۱
- ۳-۵-۵ فرآیندی ۴۳

فصل چهارم: اجرای ارزشیابی توصیفی ۴۵

- ۴-۱ کتاب‌های درسی ۴۵
- ۴-۲ آموزش معلمان ۴۷
- ۴-۳ منابع انسانی، مالی و مواد آموزشی ۴۸
- ۴-۴ عوامل درونی در اجرای تغییر برنامه درسی ۴۹
- ۴-۵ عقاید و تصمیمات معلمان در مورد تغییر برنامه درسی ۵۰
- ۴-۶ نگرش‌های معلمان نسبت به تغییر ۵۱
- ۴-۷ درک و فهم معلمان از تغییر و حس تملک و تعلق آنان به آن ۵۲

فصل پنجم: چالش‌های اجرای ارزشیابی توصیفی ۵۵

- ۵-۱ موانع و مشکلات اجرای ارزشیابی توصیفی ۵۵
- ۵-۲ موانع و مشکلات درون سیستمی ۵۷
- ۵-۳ موانع بیرون سیستمی ۵۹
- ۵-۴ چالش‌های اجرای طرح ارزشیابی توصیفی ۶۰
- ۵-۵ خلاصه چالش‌های مطرح شده از طرف اعضای نشست دفتر ارزشیابی تحصیلی ۶۱
- ۵-۵-۱ چالش بین وجدان سیستم و زبان سیستم ۶۱
- ۵-۵-۲ عدم ایجاد ظرفیت‌های مورد نیاز برای تحول در نظام آموزشی ۶۲
- ۵-۵-۳ نقش معلم در بهبود تدریس و سنجش پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ۶۲

- ۴-۵-۵ برنامه درسی ۶۵
- ۵-۵-۵ آموزش معلمان ۶۵
- ۶-۵-۵ آیین نامه امتحانات ۶۶
- ۷-۵-۵ ارزشیابی؛ تغییر در تعریف، تحول و تعلیم ۶۶
- ۸-۵-۵ ناهماهنگی درون سیستمی و برون سیستمی ۶۷
- ۹-۵-۵ عدم وجود الگوی اشاعه ۶۸
- ۱۰-۵-۵ عدم وجود چشم انداز مشترک و مورد قبول بین مجریان نوآوری ۶۸
- ۶-۵ پیشنهادها ۶۸

فصل ششم: مروری بر تحقیقات مشابه ۷۱

- ۱-۶ پیشینه داخلی ۷۱
- ۲-۶ پیشینه خارجی ۷۹

فصل هفتم: جمع بندی ۸۵

- ۱-۷ نتیجه گیری ۸۵
- ۲-۷ راه‌های بهبود ۹۴
- ۳-۷ پیشنهادها ۹۵

منابع ۹۷

- منابع فارسی ۹۷
- منابع انگلیسی ۱۰۲

پیش‌گفتار

سازمان‌های آموزشی جهت تحقق اهداف به ارزشیابی برنامه‌های خود نیاز مبرمی دارند تا معلوم شود که اقدامات و عملیات انجام شده تا چه حد با ملاک‌ها و موازین پیش‌بینی شده تطابق دارند. ارزشیابی آموزشی، روشی برای مقایسه‌ی وضع موجود با وضع مطلوب و ابزاری مؤثر و مفید برای کارایی نظام آموزشی است. معلمان باید به عنوان مدیران کلاس‌های درس برای تصمیم‌گیری‌های آموزشی و درسی در کلاس از ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در جریان بهبود فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان بهره ببرند. به طور کلی از دو روش ارزشیابی کمی و ارزشیابی توصیفی^۱، برای ارزیابی دانش‌آموزان استفاده می‌شود. در بسیاری از کشورها و از جمله ایران، از سال ۱۳۰۳، روش «ارزشیابی کمی» در سیستم آموزش و پرورش کشور مورد استفاده قرار گرفته است (حسنی و احمدی، ۱۳۸۴). در روش «سنتی» برای ارزیابی میزان یادگیری دانش‌آموزان، از «معیارهای کمی» می‌شود که این روش معایب زیر را داراست:

۱- محدود شدن به ارزشیابی دانش آموز و اطلاعات وی، ۲- اضطراب آور بودن نمره و امتحان، ۳- کم توجهی به تلاش‌ها و فعالیت‌ها و تأکید بیش از حد بر موفقیت، ۴- تفکیک یادگیری از ارزشیابی، ۵- ایجاد فضای رقابتی ناسالم در بین دانش‌آموزان، ۶- کم توجهی به ابعاد عاطفی و مهارتی، ۷- کم توجهی به ویژگی‌های سنی و شرایط روحی کودک، ۸- عدم توجه به مشکلات یادگیری و توجه صرف به نمرات پایانی (سبحانی فرد، ۱۳۸۲).

با توجه به مشکلات فوق در ایران نیز این روش از سال تحصیلی ۸۲-۱۳۸۱ به طور آزمایشی در ۲۵ کلاس در مدارس ۵ استان (سیستان و بلوچستان، اصفهان، زنجان، شهر تهران و آذربایجان شرقی) مورد استفاده قرار گرفته است و اکنون در بیشتر مدارس در پایه‌های اول تا پنجم اجرا می‌شود (زهره حصاربانی، ۱۳۸۲) از مزایای عمده روش ارزشیابی کیفی می‌توان موارد ذیل اشاره نمود: ۱- کاهش

¹ Descriptive evaluation

اضطراب و رقابت در بین دانش آموزان، ۲- توجه به اهداف تعلیم و تربیت و برنامه‌های درسی دانش آموزان، ۳- توجه به ارزشیابی مستمر و فرآیندی، ۴- فراهم سازی زمینه‌های یادگیری مطلوب به امور تحصیلی دانش آموزان، ۵- افزایش علاقه به یادگیری در دانش آموزان و یادهی در بین معلمان، ۶- تغییر در نحوه قضاوت درباره عملکرد و ارتقای تحصیلی دانش آموزان، ۷- تقویت اصل مشارکت، همفکری و فعالیت در کارگروهی و تقویت روابط اجتماعی، ۸- توجه به روش‌های خودسنجی و همسال سنجی، ۹- توجه اساسی به بازخوردهای توصیفی به یادگیرندگان در حین فرآیند یادگیری، ۱۰- کاهش وابستگی دانش آموزان به معلم، ۱۱- توجه به یادگیری عمیق (حسنی، ۱۳۸۲).

علیرغم وجود مزایای فوق، روش «ارزشیابی توصیفی» در کشور ما نوپا بوده و دارای مشکلات «درون سازمانی» (از جمله: نگرش منفی معلمان نسبت به نوآوری و تحول، عدم وجود رویکردهای یادهی - یادگیری با الگوی ارزشیابی، بی‌انگیزه بودن معلمان و پایین بودن استانداردهای آموزشی در بسیاری از مدارس کشور) و «برون سازمانی» (از جمله عدم وجود منابع و ادبیات مناسب در مورد رویکردهای ارزشیابی جدید، نگرش منفی والدین نسبت به تغییر و نوآوری) است (حسنی و احمدی، ۱۳۸۷).

کتاب حاضر با هدف "شناسایی موانع و راه‌های بهبود ارزشیابی توصیفی در دوره ابتدایی شهر ایرانشهر سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲" بر روی معلمین دوره ابتدایی شهر ایرانشهر انجام گرفت. جامعه آماری را کلیه معلمین دوره ابتدایی شهر ایرانشهر در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ که در طرح ارزشیابی توصیفی که براساس آمار مندرج در واحد «آموزش ابتدایی مدیریت آموزش و پرورش شهرستان ایرانشهر در این سال تحصیلی جمعاً تعداد ۸۵۰ نفر بوده و طبق جدول مورگان ۲۶۵ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید.

نتایج حاصل از کتاب حاضر نشان می‌دهد که بین عوامل آموزشی، سازمانی و محیطی در فرآیند روش‌های ارزشیابی توصیفی اختلاف معناداری وجود دارد. عوامل محیطی بیشترین مانع معلمان در فرایند بهبود روش‌های ارزشیابی توصیفی می‌باشند. عامل سازمانی اندکی بیشتر از عامل آموزشی در فرایند بهبود روش‌های ارزشیابی توصیفی موثر می‌باشد. همچنین نتیجه‌گیری می‌شود که عوامل آموزشی، سازمانی و محیطی مانع بکارگیری روش‌های ارزشیابی توصیفی می‌شود. همچنین اختلاف

معناداری بین سه عامل آموزشی، سازمانی و محیطی برحسب سنوات وجود دارد. هر چه سنوات کاری بیشتر باشد، مشکلات آموزشی، سازمانی و محیطی بیشتر می‌شود. شیوه سازمان‌دهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: کلیات

فصل دوم: ارزشیابی

فصل سوم: ارزشیابی توصیفی

فصل چهارم: اجرای ارزشیابی توصیفی

فصل پنجم: چالش‌های اجرای ارزشیابی توصیفی

فصل ششم: مروری بر تحقیقات مشابه

فصل هفتم: جمع‌بندی

در پایان، بر خود لازم می‌دانیم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب ما را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمائیم.

یحیی صفائی، صادق بلوچ، نظام آبادیان، عبدالواحد آفرین

بهار ۱۴۰۳

Obstacles and Solutions to Improve Descriptive Evaluation

**Yahya Safaei, Sadegh Baloch,
Nezam Abadiyan, Abdul Wahed Afarin**

سازمان‌های آموزشی جهت تحقق اهداف به ارزشیابی برنامه‌های خود نیاز مبرمی دارند تا معلوم شود که اقدامات و عملیات انجام شده تا چه حد با ملاک‌ها و موازین پیش‌بینی شده تطابق دارند. ارزشیابی آموزشی، روشی برای مقایسه‌ی وضع موجود با وضع مطلوب و ابزاری مؤثر و مفید برای کارایی نظام آموزشی است. معلمان باید به عنوان مدیران کلاس‌های درس برای تصمیم‌گیری‌های آموزشی و درسی در کلاس از ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در جریان بهبود فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان بهره ببرند. به طور کلی از دو روش ارزشیابی کمی و ارزشیابی توصیفی، برای ارزیابی دانش‌آموزان استفاده می‌شود. در بسیاری از کشورها و از جمله ایران، از سال ۱۳۰۳، روش «ارزشیابی کمی» در سیستم آموزش و پرورش کشور مورد استفاده قرار گرفته است.

در روش «سنّتی» برای ارزیابی میزان یادگیری دانش‌آموزان، از «معیارهای کمی» می‌شود که این روش معایب زیر را داراست:

(۱) محدود شدن به ارزشیابی دانش‌آموز و اطلاعات وی، (۲) اضطراب آور بودن نمره و امتحان، (۳) کم توجهی به تلاش‌ها و فعالیت‌ها و تأکید بیش از حد بر موفقیت، (۴) تفکیک یادگیری از ارزشیابی، (۵) ایجاد فضای رقابتی ناسالم در بین دانش‌آموزان، (۶) کم توجهی به ابعاد عاطفی و مهارتی، (۷) کم توجهی به ویژگی‌های سنی و شرایط روحی کودک، -۸ عدم توجه به مشکلات یادگیری و توجه صرف به نمرات پایانی.

ISBN : 978-600-994-710-2

9 786009 947102